

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา
ETHICAL LEADERSHIP ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF UNIVERSAL
GOODNESS OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS

พระไพบุลย์ พุทธิธโร (วงศ์แหวน) Phra Paiboon Buddhidhajo (Wongwhaen)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: wongboon2528@gmail.com

Article Received: December 13, 2024. Revised: December 28, 2024. Accepted: December 29, 2024.

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา อันเป็นการบริหารที่ต้องอาศัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำในสถานศึกษามีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรมจริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและเพื่อสอดคล้องกับวิถีชาวพุทธ 4 องค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นและไว้วางใจในเจตนา การกระทำ และการแสดงออกในทิศทางที่เหมาะสมของผู้ร่วมงาน 2) ความรับผิดชอบ การยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ 3) ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใสในการบริหารงาน ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ 4) ความเคารพ การให้เกียรติและเห็นความสำคัญของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นและแสดงความเชื่อมั่นไว้วางใจ เพื่อบูรณาการหลักความดีสากล 5 ประการ ประกอบด้วย 1) ความสะอาด 2) ความเป็นระเบียบ 3) ความสุภาพ 4) การตรงต่อเวลา 5) การมีสมาธิ อันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องมี เป็นข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ เบื้องต้น เพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ และพัฒนาสังคมให้มีความเจริญงอกงาม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จะทำให้กาย วาจา ใจสะอาดบริสุทธิ์ เพื่อนำพาองค์กรสถานศึกษาก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบันนี้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, หลักความดีสากล, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This article presents the ethical leadership based on the principles of universal goodness of educational administrators, which is an administration that requires the role of educational administrators who demonstrate leadership in educational institutions with characteristics according to good social norms, morality, and immunity to sudden changes in the world. Considering the components of ethical leadership and in accordance with the Buddhist way, there are 4 important components: 1) Trust, confidence and trust in the intentions, actions, and expressions in the appropriate direction of colleagues. 2) Responsibility, acceptance of the results of work within the scope of authority. 3) Honesty, transparency in management, adherence to professional ethics. 4) Respect, honoring and seeing the importance of others, listening to opinions, and expressing confidence and trust. In

order to integrate with the principles of five universal goodness: 1) Cleanliness, 2) Orderliness, 3) Politeness, 4) Punctuality, 5) Concentration, which are basic characteristics that all human beings must have. They are basic practices of body, speech, and mind to develop oneself to be of quality and develop society to flourish and live together happily. This will make the body, speech, and mind clean and pure to lead educational institutions to move towards changes in line with the current globalization trends.

Keywords: Ethical Leadership, Universal Goodness, Educational Institution Administrators

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกช่วงวัย เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้ได้ครุดีมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และมีจิตวิญญาณของความเป็นครูเข้าสู่ระบบการศึกษาของประเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดสูงสุดของศักยภาพของแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีเป้าหมายให้คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) แต่การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันที่นับวันจะทวีความรุนแรง และรวดเร็วขึ้น องค์การส่วนใหญ่ต่างก็มองหาผู้บริหารที่มีความรอบรู้ในเชิงวิชาการ และเชิงบริหาร ผู้บริหารที่มีความมั่นใจในตนเอง และผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยมีจะละเลยเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญมากที่ผู้บริหารทุกคนควรจะต้องมี (ภิญโญ ทองมี, 2561) สถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และบุคคลอื่นในสังคม ผู้นำต้องกล้าตัดสินใจใช้มาตรการเฉียบขาดต่อผู้นั้น ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้องเริ่มจากตัวผู้นำที่มีจริยธรรม (Moral Leadership Begins with Moral Leaders) นำมาบูรณาการกับหลักความดีสากล อันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องมี เป็นข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ เบื้องต้น ดังนั้นผู้บริหารที่มีประสิทธิผลต้องไม่เพียงแต่แค่รอบรู้ด้านคุณธรรม การประพฤติปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้มีคุณธรรมแก่คนทั่วไปซึ่งการจัดการดังกล่าวจึงต้องเริ่มที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้กำหนดชะตากรรมทั้งของตัวผู้บริหารขององค์กรเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ และพัฒนาสังคมให้มีความเจริญงอกงามรุ่งเรือง

บทความนี้เป็นการนำเสนอภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยคุณสมบัตินี้ 5 ประการ คือ 2) ความสะอาด (Cleanliness) 2) ความเป็นระเบียบ (Orderliness)

3) ความสุภาพ (Politeness) 4) การตรงต่อเวลา (Punctuality) 5) การมีสมาธิ (Concentration) มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้บริหารสถานศึกษาให้กับตนเองและองค์กรสถานศึกษา ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยที่ได้รับการกล่อมเกลามาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาตลอดไป

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) นั้นเป็นสิ่งที่บุคคลผู้ที่เป็นผู้นำที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ตามซึ่งผู้นำจะมีความสัมพันธ์กับผู้ตามในด้านความต้องการ (Needs) ความปรารถนา (Aspirations) ค่านิยม (Values) และศรัทธาจริยธรรมสูงสุด คือ ความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคม ผู้นำลักษณะนี้มุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นอย่างแท้จริงของผู้ตาม ซึ่งมีนักการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไว้อย่างหลากหลายและแตกต่างกันตามแนวคิด ความเชื่อและจุดมุ่งหมายของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ การกระทำอย่างตรงไปตรงมา หรืออย่างบริสุทธิ์ใจของผู้นำที่แสดงออกถึงคุณลักษณะที่ดี โดยมองเห็นคุณค่าในสิ่งที่ถูกต้อง (The right values) หรือการเป็นผู้มีลักษณะน่าเชื่อถือ (Strong character) การเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น (The example for others) การมีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่ล่อใจ (Withstand any temptations) (Freeman, R. E. and L. Stewart, 2023) หรือภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) จะต้องประกอบด้วยความซื่อตรง (Integrity) และความไว้วางใจ (Trust) นอกจากนี้แล้ว จะต้องเป็นผู้ที่ตัดสินใจปัญหาโดยใช้ความยุติธรรม (Fairness) และเสมอภาค (Equal) ใส่ใจต่อผู้อื่น (Caring) และมีความเป็นพลเมืองดี (Citizenship) และเป็นผู้ที่มีจริยธรรมทั้งเรื่องส่วนตัวและในการทำงาน มักจะสื่อสารกับผู้ตามในเรื่องจริยธรรม สร้างมาตรฐานของจริยธรรมที่ชัดเจนและมีการให้รางวัลหรือการลงโทษ เพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะทำให้เกิดผล คือ ประสิทธิภาพของผู้ตาม ความพึงพอใจในการทำงานและการอุทิศตนเพื่องานของผู้ตาม และพวกเขาจะมีความเต็มใจที่จะรายงานถึงปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผู้บริหารทราบ (Brown, M. E. and L. K. Trevino, 2006) หรือผู้นำที่ปฏิบัติแต่ “สิ่งดีๆ จะมีความรับผิดชอบต่อบุคคลและผลประโยชน์ของบุคคลหรือที่คนอื่น มักพูดว่า ผู้นำที่ดีจะทำแต่สิ่งดีๆ เสมอ ผู้นำเชิงจริยธรรมจะมีความพยายามอย่างหนักสำหรับ การได้มาซึ่งผลลัพธ์และสิ่งที่ดีๆ เพราะว่าเขาทั้งหลายจะมีวิธีการทำงานหรือกำหนดเส้นทางเดิน เพื่อความสำเร็จที่ชัดเจนยิ่งไปกว่านั้นผู้นำที่ดีจะต้องทำแต่สิ่งดีๆ และเป็นประโยชน์จะเป็นส่วนหนึ่ง ในการสร้างมนุษย์ที่ดีทุกๆ การตัดสินใจในการปฏิบัติของผู้นำเชิงจริยธรรมจะมีความหมายเสมอ (Heiskanen, E., 2009)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงเป็นคุณสมบัติหรือลักษณะหรือสภาวะอันพึงมีของผู้นำอันประกอบไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานของใจ โดยที่สามารถชักนำให้ผู้ตามมาประสานความร่วมมือกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งมาอย่างถูกต้องชอบธรรม มีศีลธรรม โดยจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของสังคม ต้องมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือผู้อื่น และมีความสามารถในการหลอมรวมกลุ่มหรือองค์กรเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ตามมองไกลและขึ้นอย่างมีศิลปะ เพื่อให้บุคคลอื่นกระทำกิจกรรมในลักษณะสร้างความสัมพันธ์ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและกระทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจศรัทธา

ลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ลักษณะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งความเป็นส่วนตัวและในภาวะหน้าที่บริหารงาน นักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไว้ว่า คุณลักษณะทางพฤติกรรมสำหรับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมี 7 ด้าน ได้แก่

1. ความยุติธรรม (Fairness) ได้แก่ การไม่แสดงความชอบพอบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษจะต้องปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความถูกต้องและเท่าเทียมกัน ความยุติธรรมโดยมากจะถือเป็นด้านที่มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผู้นำที่มีจริยธรรมจะต้องปฏิบัติต่อผู้ตามอย่างซื่อสัตย์และเท่าเทียมทั้งในด้านของการวางหลักการและการตัดสินใจ ผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้องมีความน่าเชื่อถือและซื่อสัตย์ และต้องรู้จักรับผิดชอบในการกระทำของตน

2. การแบ่งอำนาจ (Power Sharing) ได้แก่ การอนุญาตให้ผู้ตามมีส่วนร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ รวมทั้งจะต้องรับฟังการแสดงความคิดเห็นและความกังวลใจต่างๆ นอกจากนี้ผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้องมอบอำนาจให้แก่ผู้ตาม เพื่อให้สามารถควบคุมและพึ่งพาตนเองได้

3. ความชัดเจนในบทบาท (Role Clarification) ได้แก่ การให้ความกระจ่างในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ความคาดหวังและผลการปฏิบัติงานที่คาดหวังแก่ผู้ตาม เพื่อให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนได้ว่าผู้นำกำลังคาดหวังอะไรจากพวกเขา ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจว่าจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานและองค์กร

4. การดูแลผู้อื่น (People Orientation) ได้แก่ การแสดงความเป็นห่วงเป็นใยเคารพและสนับสนุนผู้ตาม การมีความรู้สึกเป็นห่วงเป็นใยผู้อื่นอย่างแท้จริง ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้วยการแสดงความเป็นห่วงอย่างสม่ำเสมอ ให้ความเคารพผู้ตามและให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ตามได้รับการตอบสนองความต้องการที่จำเป็นอย่างครบถ้วน

5. ความซื่อสัตย์ (Integrity) ได้แก่ การปฏิบัติในสิ่งที่พูด และรักษาคำมั่นสัญญาความซื่อสัตย์ คือ การแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลอย่างหนึ่งด้วยการพูดและการกระทำ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้องเป็นผู้ที่รักษาสัญญา และปฏิบัติตามคำสัญญาของตน

6. การแนะนำด้านจริยธรรม (Ethical Guidance) ได้แก่ การสนับสนุนและให้รางวัลแก่การสร้างจริยธรรม ผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้องตั้งกฎระเบียบ และการปฏิบัติในเชิงจริยธรรมให้กับผู้ตามด้วยการสื่อสาร การอธิบาย การสนับสนุน และให้รางวัลแก่ผู้ตามที่แสดงพฤติกรรมตามหลักจริยธรรมที่ถูกกำหนดเอาไว้

7. ความใส่ใจในระยะยาว (Concern for Sustainability) ได้แก่ การใส่ใจต่อสภาพแวดล้อม และกระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนนำเอามาใช้ใหม่ ด้านนี้จะหมายถึงการให้ความใส่ใจ และแสดงถึงความใส่ใจต่อความยั่งยืน (Sustainability) ของสภาพแวดล้อมด้วยการคำนึงถึงผลจากการกระทำต่างๆ ที่อยู่เหนือการควบคุมของกลุ่มทำงาน รวมไปถึงการแสดงความห่วงใยต่อสวัสดิการของสังคม (Kalshoven, K., Den Hartog, D. N. & De Hoogh, 2011)

สรุปได้ว่า ลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงหมายถึง ความประพฤติของผู้บริหารหรือผู้นำที่มีคุณลักษณะของความซื่อสัตย์ ความน่าไว้วางใจ ความยุติธรรม ความเป็นห่วงเป็นใยและมีหลักการ เป็นการแสดงออกเชิงศีลธรรมสามารถมองเห็นได้จากการประพฤติปฏิบัติปกติประจำวันแล้ว ยังต้องทำให้นโยบายต่างๆ และโครงสร้างขององค์กรแฝงด้วยค่านิยมเชิงจริยธรรมทั้งสิ้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการที่ได้อย่างสูงสุดทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคม

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เป็นความประพฤติของผู้บริหารหรือผู้นำที่มีคุณลักษณะของความซื่อสัตย์ ความน่าไว้วางใจ ความยุติธรรม ความเป็นห่วงเป็นใย และมีหลักการและมีแนวทางการปฏิบัติโดยคำนึงคุณค่าทางจริยธรรมศีลธรรมอันดีงาม การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีจึงสามารถส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมโดยตรง นักวิชาการได้เสนอแนวคิดองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม กล่าวคือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้องประพฤติปฏิบัติและมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ 1) จะต้องคำนึงถึงเป้าหมายในการทำงาน 2) มีการพัฒนาความรู้อยู่เสมอ 3) มีการสร้างบรรยากาศเชิงจริยธรรม 4) มีความไว้วางใจ 5) เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ 6) มีความเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรี 7) มีความยุติธรรม 8) มีความเอื้ออาทรห่วงใย 9) ความเป็นพลเมืองดี (Karaköse, T., 2007) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่มีลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) ความคู่ควรแก่การไว้วางใจ (Trustworthiness) 2) ความเคารพ (Respect) 3) ความรับผิดชอบ (Responsibility) 4) ความยุติธรรม (Fairness) 5) การห่วงใยผู้อื่น (Caring) 6) ความเป็นพลเมืองดี (Citizenship) (Josephson Institute of Ethics, 2009) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical leadership) จะต้องประกอบด้วยความซื่อตรง (Integrity) และความไว้วางใจ (Trust) นอกจากนี้แล้วจะต้องเป็นผู้ที่ตัดสินใจปัญหาโดยใช้ความยุติธรรม (Fairness) และเสมอภาค (Equal) ใส่ใจต่อผู้อื่น (Caring) และมีความเป็นพลเมืองดี (Citizenship) และเป็นผู้ที่มีจริยธรรมทั้งเรื่องส่วนตัวและในการทำงานมักจะสื่อสารกับผู้ตามในเรื่องจริยธรรม สร้างมาตรฐานของจริยธรรมที่ชัดเจน และมีการให้รางวัลหรือการลงโทษ เพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะทำให้เกิดผลคือประสิทธิภาพของผู้นำ ความพึงพอใจในการทำงานและการอุทิศตนเพื่องานของผู้ตาม และพวกเขาจะมีความเต็มใจที่จะรายงานถึงปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผู้บริหารทราบ (Brown, M. E., Trevino, L.K. & Harrison, 2006) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical leadership) เป็นความสัมพันธ์ในทางที่เป็นบวกเป็นมาตรฐานทองคำ (The gold standard) สำหรับ องค์การผู้นำเชิงจริยธรรมจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีอย่างมีคุณภาพภายใต้หลักการของความเคารพ (Respect) ไม่สร้างข้อตกลงหรือสัญญาหรือการยินยอมด้วยการบีบบังคับอย่างไม่มีทางเลือก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในความสำเร็จขององค์กร ผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้องเข้าใจว่าความสัมพันธ์ เหล่านี้ จะนำไปสู่ความเจริญเติบโตหรือความก้าวหน้าสำหรับองค์กร ซึ่งโดยหลักการพื้นฐานภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะประกอบด้วย ความไว้วางใจ (Trust) ความเคารพ (Respect) ความซื่อตรง (Integrity) ความซื่อสัตย์ (Honesty) ความยุติธรรม (Fairness) ความเสมอภาค (Equity) ความเที่ยงธรรม (Justice) และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Compassion) (Berghofer, D. & Schwartz, G., 2008) และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีองค์ประกอบด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 1) การแสดงออกถึงความไว้วางใจ (trust) 2) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ (responsibility) 3) การแสดงออกถึงความเคารพ (respect) 4) การแสดงออกถึงความ เป็นพลเมืองดี (citizenship) 5) การแสดงออกถึงความยุติธรรม (fairness) เป็นต้น (ธนภฤต ธรรมวณิชย์, 2564)

สรุปว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงเป็นความประพฤติหรือลักษณะของผู้นำโดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบและเพื่อความสอดคล้องกับวิถีชาวพุทธสังคมไทย สรุปได้จำนวน 4 องค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) ความไว้วางใจ (Trustworthy) 2) ความรับผิดชอบ (Responsibility) 3) ความซื่อสัตย์ (Honesty) 4) ความเคารพ (Respect) ผู้บริหารที่ดีควรแสดงพฤติกรรมของผู้นำในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งส่วนตัวและในหน้าที่การบริหารงานบนพื้นฐานของควมมีเหตุผลของจริยธรรม สอดคล้องกัน

กับหลักความดีสากลอันเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานของทุกคนเพื่อให้ใจผ่องใส สามารถเห็นประโยชน์สุขของตนเอง ออกร และสังคมส่วนรวมเป็นหลัก

หลักความดีสากล

หลักความดีสากลคือข้อปฏิบัติทางกาย วาจา และใจที่ทำให้ความทุกข์ลดลงหรือหมดไป เป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกเพศวัย เชื้อชาติ ศาสนาและลัทธิความเชื่อ เพื่อให้ใจผ่องใส สามารถเห็นประโยชน์สุขของตนและผู้อื่นได้โดยการฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง (พระราชภาวนาจารย์ (เผด็จ ทตฺตชีโว), 2566) อันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องมี เป็นข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ เบื้องต้นเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ และพัฒนาสังคมให้มีความเจริญงอกงาม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจะทำให้กาย วาจา ใจสะอาดบริสุทธิ์ จนกระทั่งกลายเป็นนิสัยใจคอที่ดี ทำให้มีคุณธรรมและศีลธรรมประจำใจของตนและมีมาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานที่ดีขึ้น มี 5 ประการ ได้แก่

1. ความสะอาด (Cleanliness) หมายถึง การละความสกปรกปราศจากสิ่งแปลกปลอม อันจะทำให้เสียคุณภาพ ไม่สกปรกไม่เลอะเทอะ มองดูสบายตา พาสบายใจ ซึ่งจะทำให้เกิดความสะอาด มี 3 ระดับ คือ สะอาดกาย คือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ด้วยการเจ้าชู้ผิดลูกผิดเมียผู้อื่น สะอาดวาจา คือ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ หรือนินทาว่าร้ายใคร และสะอาดใจ คือ ไม่คิดโลภ ไม่คิดพยายบาท มีความเห็นถูกต้อง ไม่หลงมัวเมาอบายมุข (ฟ้าพระจันทร์, 2566) หรืออกุศลกรรมบถ บุคคลผู้ประพฤติตนทั้งกาย วาจา ใจประกอบด้วยธรรมทั้งสิบประการนั้นชื่อว่าเป็นผู้สะอาดกาย สะอาดวาจาและสะอาดใจ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในตอนท้ายของจุนทสูตรว่า “ดูกรจุนทะ กุศลกรรมบถ 10 ประการนี้เป็นความสะอาดด้วย เป็นตัวทำให้สะอาดด้วย ก็เพราะเหตุแห่งการประกอบด้วยกุศลกรรมบถสิบประการนี้ เทวดาทั้งหลายย่อมปรากฏ มนุษย์ทั้งหลายย่อมปรากฏ หรือว่าสุคติอย่างใดอย่างหนึ่งจึงมี” (อง.ทสก. (ไทย) 24/165/275)

2. ความเป็นระเบียบ (Orderliness) หมายถึง สภาพที่มีการจัดวางหรือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือหลักการที่กำหนดไว้และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเป็นระเบียบ มีประสิทธิภาพ และไม่เกิดความสับสน มีความสำคัญต่อชีวิต ทำให้รู้ถึงคุณค่าของกฎเกณฑ์ และเป็นวิธีการถ่ายทอดลักษณะวัฒนธรรมของสังคม อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์สุขต่อสังคมและประเทศชาติ (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2566)นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการที่มีอยู่ตลอดชีวิตของความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย ความมีระเบียบทางร่างกายไม่ไปทำร้ายใคร ความมีระเบียบทางความคิด คือ คิดเรื่องดีๆ ความมีระเบียบทางคำพูด คือ พูดแต่สิ่งดีมีประโยชน์ไม่ว่าร้ายใคร

3. ความสุภาพ (Politeness) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมกิริยา ทางกาย วาจา รวมทั้งการแสดงออกต่างๆ ด้วยความสุภาพนุ่มนวลให้เป็นปกติ ไม่รุนแรงหยาบคาย จนทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกในทางที่ไม่ดี รวมถึงการแต่งกายที่เหมาะสม เมื่อได้ทำซ้ำๆ จะมีความสำรวมระวังในทุกเรื่อง ด้วยการจัดลำดับการพูดให้ถูกต้อง รู้จักการเลือกใช้คำ มีการปรับน้ำเสียงได้สุภาพอ่อนโยนน่าฟัง (ฟ้าพระจันทร์, 2566) ยังหมายความรวมถึงเป็นความประพฤติที่ประกอบด้วยความดีและความเมตตากรุณา ซึ่งต้องใช้ในการฝึกฝน และควบคุมตนเองให้แสดงออกซึ่งการกระทำที่เหมาะสม บุคคลที่ให้เกียรติตนเองมีความมั่นคงทางจิตใจ จะไม่แสดงความโมโหให้เสียเกียรติ ไม่วิวาทให้เสียคน (เสาวลักษณ์ ลีรุ่งเรืองพร, 2566)

4. การตรงต่อเวลา (Punctuality) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตัวเอง ในการบริหารเวลา และสิ่งต่างๆ ให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด คนที่ตรงต่อเวลาจะมีความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความ

รับผิดชอบในหน้าที่ของตน การควบคุมและพัฒนาตนเองให้เป็นคนตรงต่อเวลานั้นสามารถทำได้ โดยการรู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ เป็นการจัดระเบียบให้กับชีวิต สำหรับในการทำงานหรือการเรียนด้วยการพยายามทำงานหรือส่งงานให้เสร็จก่อนเวลาเพื่อมีเวลาตรวจทานและส่งงานให้ตรงตามกำหนด รวมถึงหากนัดหมายกับผู้ใดหรือทำกิจกรรมอื่นใด ควรที่จะเผื่อเวลาในการเดินทางเพื่อไปให้ถึงจุดหมายก่อนเวลาสักเล็กน้อย เพื่อจะได้ไม่ต้องเร่งรีบ รวมถึงมีเวลาเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง (เก้าแห่งความรัก, 2566)

5. การมีสมาธิ (Concentration) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมจิตใจ ให้จดจ่อเป็นอารมณ์เดียว มีสติตั้งมั่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ผ่องใสจากภายในเป็นการจัดระเบียบทางจิตใจตั้งมั่นในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งอย่างแน่วแน่ และไม่ให้จิตใจเป็นทาสของความคิด ความรู้สึก หรือสิ่งรบกวนต่างๆ การมีสมาธิช่วยให้เราสามารถเข้าถึงความเป็นจริงของตัวเองและโลกที่เราอยู่ได้ดียิ่งขึ้น อันเป็นสิ่งทีพระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะ และปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัย ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ง่ายๆ (พระภิกษุวิริยคุณ (เผด็จ ทัตตชีโว), 2566)

สรุปว่า หลักความดีสากลจึงเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องมีเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ และพัฒนาสังคมให้มีความเจริญงอกงาม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยคุณลักษณะเหล่านี้จะต้องฝึกฝนเป็นประจำทุกวันจนเป็นนิสัย ซึ่งเป็นวิถีของชาวพุทธที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำมาใช้เป็นพื้นฐานแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาภาวะผู้นำและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ มีความเจริญงอกงาม มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ ความสะอาด (Cleanliness) ความเป็นระเบียบ (Orderliness) ความสุภาพ (Politeness) การตรงต่อเวลา (Punctuality) และการมีสมาธิ (Concentration)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารในยุคปัจจุบัน ต้องมีคุณลักษณะทางวิชาชีพ มีความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีคุณลักษณะของภาวะผู้นำ อันเป็นเครื่องชักนำหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงทางปฏิบัติงานทางการศึกษา ให้เป็นไปตามเป้าหมาย (เลิศดาว กลิ่นศรีสุข, 2566) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันควรมีความสามารถในการแสดงความสามารถที่เหมาะสมตามบรรทัดฐานผ่านการกระทำของบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และส่งเสริมความประพฤติเช่นนั้นต่อผู้ตาม ผ่านการสื่อสารแบบสองทาง การเสริมแรง และการตัดสินใจโดยการเคารพความเชื่อทางจริยธรรมและคุณค่า ตลอดจนเพื่อศักดิ์ศรีและสิทธิของผู้อื่น (กัญชพร ปานเพ็ชร, 2565) ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพโดยมีหลักการนำภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษาไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสะอาด (Cleanliness) คือ การละความสกปรกปราศจากสิ่งแปลกปลอม อันจะทำให้เสียคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสะอาดกาย ด้วยการดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกาย มีการควบคุมคุณภาพอาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรคที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งอาคารสถานที่ของสถานศึกษา ห้องผู้บริหาร ห้องน้ำ โต๊ะทำงาน สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว บรรยากาศปลอดโปร่ง ไม่มีฝุ่นหรือมลพิษทางอากาศ ตลอดจนกลิ่นขยะที่ทำให้สุขภาพเสียสมดุล ปราศจากการรบกวนจากแมลงและสัตว์ สะอาดวาวจาง ด้วยการกล่าวถ้อยคำที่เป็นเรื่องจริง มีประโยชน์ เป็นคำสุภาพ และไม่หยาบคาย ประกอบด้วยจิตเมตตา ถูกเวลาและสถานที่ และสะอาดใจ ด้วยการฝึกสมาธิ ไม่คิดโลภ ไม่คิดพยาบาท มีความเห็นถูกต้อง รวมทั้งยึดมั่นในคุณธรรม ศีลธรรม ย่อมทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในเจตนารมณ์ รวมถึงการกระทำและการแสดงออกในทิศทางที่เหมาะสมของ

ผู้ร่วมงาน ในเนื้อหาหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นแบบอย่างที่ดี มีความยึดมั่นในคุณธรรมด้วยการประพฤติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นระเบียบ (Orderliness) คือ สภาพที่มีการจัดวางหรือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือหลักการที่กำหนดไว้และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นระเบียบ ปฏิบัติตนในเครื่องแบบด้วยการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ จัดเก็บสิ่งของให้เป็นหมวดหมู่ เรียงลำดับขนาดจากใหญ่ไปเล็ก เรียงลำดับสี เป็นแถวเป็นแนว เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานศึกษา ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนหรือหลักการที่กำหนดไว้ ย่อมทำให้เกิดความรับผิดชอบหน้าที่ มีระเบียบวินัย มีความรู้ความเข้าใจในงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และไม่เกิดความสับสน ทำให้รู้ถึงคุณค่าของกฎเกณฑ์ และเป็นวิธีการถ่ายทอดลักษณะวัฒนธรรมความรับผิดชอบ รวมถึงความเป็นระเบียบของบุคลากรในสถานศึกษา

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสุภาพ (Politeness) คือ ความสามารถในการควบคุมกิริยา ทางกาย วาจา รวมทั้งการแสดงออกต่างๆ ด้วยความสุภาพนุ่มนวลให้เป็นปกติ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสุภาพ สื่อสารกับคุณครูและนักเรียนด้วยภาษาที่น่าฟัง มีความประพฤติทางกาย วาจา ที่ประกอบด้วยความพอดีและการปฏิสัมพันธ์ในแบบที่นุ่มนวล ซึ่งต้องใช้การฝึกฝน และควบคุมตนเองให้แสดงออกซึ่งการกระทำที่เหมาะสม แสดงออกด้วยความสุภาพนุ่มนวล มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ยิ้มไหว้ทักทาย พูดจาไพเราะ พูดด้วยความปรารถนาดี จัดลำดับการพูดได้ถูกต้องเหมาะสม เลือกใช้คำพูดที่เที่ยงใจและให้เกียรติบุคลากร รวมทั้งการให้ความสำคัญในการแต่งกายให้สุภาพ และถูกต้องตามระเบียบของสถานศึกษา ด้วยการปกปิดความไม่งามของร่างกาย ขณะยืน เดิน นอน นั่ง หรือหัวเราะด้วยอาการสำรวมระวัง อากัปกิริยาต้องมีความพอดี ย่อมทำให้เกิดความเคารพ น่าเลื่อมใสศรัทธาและการให้เกียรติจากบุคลากรในสถานศึกษา ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษาและการบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล

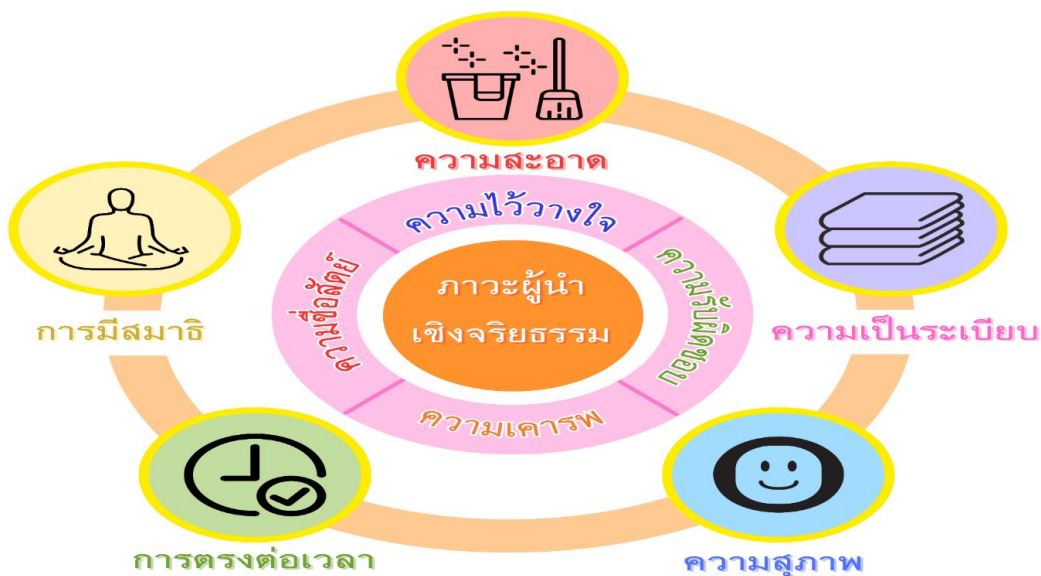
4. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการตรงต่อเวลา (Punctuality) คือ ความสามารถในการควบคุมตัวเอง ในการบริหารเวลาและสิ่งต่างๆ ให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการตรงต่อเวลาต้องให้ความสำคัญต่อเวลา ด้วยการบริหารจัดการเวลาให้ดี กำหนดเวลาการทำงานให้ชัดเจน โดยกำหนดให้มีคุณครูเวรที่ต้องมาโรงเรียนก่อนนักเรียน มีการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง เริ่มทำงาน เข้าทำงาน และเลิกจากการทำงานตามเวลาที่กำหนด เข้าสอนหนังสือตรงเวลา โดยมีตารางเวลาคาบเรียนที่ชัดเจน รวมทั้งการทำกิจกรรมของสถานศึกษา การนัดหมายการประชุมหรือนัดเวลาพูดกับผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ต้องเป็นไปตามเวลาที่กำหนด ไม่มีการสอนเกินเวลาเพื่อไม่ให้นักเรียนรู้สึกเบื่อ ซึ่งผู้บริหารที่ตรงต่อเวลาย่อมมีความซื่อสัตย์ มีความโปร่งใสในการบริหาร ยึดหลักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ย่อมสามารถแนะนำตักเตือน และเป็นแบบอย่างในหน้าที่ของตน

5. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีสมาธิ (Concentration) คือ ความสามารถในการควบคุมจิตใจ ให้จดจ่อเป็นอารมณ์เดียว มีสติตั้งมั่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ผ่องใส เป็นเครื่องพัฒนาสติสัมปชัญญะ และปัญญา ย่อมได้รับความไว้วางใจ เป็นแบบอย่างในความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ เป็นที่เคารพรักของบุคลากร ดังนั้นหากผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษามีสมาธิปฏิบัติจนเป็นนิสัย ย่อมส่งผลให้เกิดสติปัญญา ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจมีความถูกต้องมากขึ้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษามีคุณภาพมากขึ้น มีความสุขุมรอบคอบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและพัฒนากิจการบริหารองค์การสถานศึกษาให้เกิดความเจริญงอกงามในสังคมตลอดไป

บทสรุป

ภาวะผู้นำมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานขององค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรทางด้านการศึกษา ที่มีเป้าหมายสำคัญสูงสุดในการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ รวมไปถึงให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมโดยอาศัยความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา นั่นก็คือทักษะทางด้านภาวะผู้นำ เพื่อนำพาสถานศึกษา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เป็นลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารที่เมตตาเอื้ออาทรบุคคลและคนทั่วไป ผู้นำเชิงจริยธรรมต้องปรับวิธีการบริหารสถานศึกษาให้มีหลักคุณธรรม ความคิดก้าวหน้า ทันสมัย และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองอยู่ตลอดเวลา โดยประยุกต์ใช้ให้เข้ากับหลักความดีสากล 5 ประการ คือ 1) ความสะอาด (Cleanliness) 2) ความเป็นระเบียบ (Orderliness) 3) ความสุภาพ (Politeness) 4) การตรงต่อเวลา (Punctuality) 5) การมีสมาธิ (Concentration) มาบูรณาการกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ได้แก่ 1) ความไว้วางใจ (Trustworthy) คือ ความเชื่อมั่นและไว้วางใจในเจตนา การกระทำและการแสดงออกในทิศทางที่เหมาะสมของผู้ร่วมงาน 2) ความรับผิดชอบ (Responsibility) คือ การยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่ 3) ความซื่อสัตย์ (Honesty) คือ ความโปร่งใสในการบริหารงาน ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ 4) ความเคารพ (Respect) คือ ให้เกียรติและเห็นความสำคัญของคนอื่น รับฟังความคิดเห็นและแสดงความเชื่อมั่นไว้วางใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากล ผู้นำที่มีคุณลักษณะด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความสุภาพ การตรงต่อเวลา และมีสมาธิ เป็นลักษณะพื้นฐานปกติในชีวิตประจำวัน เป็นเครื่องพัฒนาสติสัมปชัญญะ และปัญญาอันเป็นพื้นฐานของชีวิตให้มีความมั่นคงปลอดภัย และไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสะอาด (Cleanliness) คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสะอาดทางด้านร่างกาย เครื่องแต่งกาย สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว โต๊ะทำงาน รวมทั้งอาคารสถานที่ของสถานศึกษา ย่อมทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการทำงานของผู้ร่วมงาน ในเนื้องานหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการทำงานร่วมกัน

2. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นระเบียบ (Orderliness) คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นระเบียบ ปฏิบัติตนในเครื่องแบบด้วยการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ จัดเก็บสิ่งของให้เป็นหมวดหมู่ รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานศึกษา ย่อมทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีระเบียบวินัย ทำให้การทำงานเป็นระบบมีประสิทธิภาพ และไม่เกิดความสับสน

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสุภาพ (Politeness) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถควบคุมกิริยา ทางกาย วาจา รวมทั้งการแสดงออกต่างๆ ด้วยความสุภาพนุ่มนวลให้เป็นปกติ ย่อมทำให้เกิดความเคารพ น่าเลื่อมใสศรัทธาและการให้เกียรติจากบุคลากรในสถานศึกษา ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา

4. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการตรงต่อเวลา (Punctuality) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารเวลาและสิ่งต่างๆ ให้ตรงตามเวลาและเป็นไปตามเวลาที่กำหนด ด้านการเรียนการสอน การทำกิจกรรมของสถานศึกษา หรือการนัดหมายการประชุมเป็นไปตามเวลาที่กำหนด ย่อมถือได้ว่าเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ต่อเวลาและหน้าที่ ทำให้การบริหารงานมีความโปร่งใส และเป็นแบบอย่างในหน้าที่ของตน

5. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักความดีสากลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีสมาธิ (Concentration) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถควบคุมจิตใจ ให้จดจ่อเป็นอารมณ์เดียว มีสติตั้งมั่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว ย่อมส่งผลให้เกิดสติปัญญา ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจมีความถูกต้องมากขึ้น ย่อมทำให้งานของสถานศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบ เกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญชพร ปานเพชร. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักคุณธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 9(1). 496.
- แก้วแห่งความรัก. (2566). ประโยชน์ของการเป็นคนตรงต่อเวลา. แหล่งที่มา <https://sfrok.wordpress.com>. สืบค้นเมื่อ 24 ต.ค. 2566.
- คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2566). บทความคุณธรรม การส่งเสริมวินัย. แหล่งที่มา <https://www.nmpc.go.th/content/view>. สืบค้นเมื่อ 24 ต.ค. 2566.

- เสาวลักษณ์ ลีรุ่งเรืองพร. (2566). ความสุภาพที่แข็งแกร่ง. แหล่งที่มา <https://mgronline.com/qol/detail>. สืบค้นเมื่อ 24 ต.ค. 2566.
- ธนกฤต ธรรมวณิช. (2564). **ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. คุชชินีพนธ์ศึกษาศาสตร์คุชชินีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระภาวนาวิริยคุณ (แพตย์ จ ทัตตชีโว). (2566). **สมาธิ คืออะไร**. แหล่งที่มา <https://www.dmc.tv/pages/meditation>. สืบค้นเมื่อ 24 ต.ค. 2566.
- พระราชภาวนาจารย์ (แพตย์ จ ทัตตชีโว). (2566). **ความดีสากล (TH)**. แหล่งที่มา <https://www.interhq.org/teaching>. สืบค้นเมื่อ 24 ต.ค. 2566.
- ฟ้าพระจันทร์. (2566). **ความดี คนดี สังคมดี**. แหล่งที่มา <https://www.blockdit.com/posts>. สืบค้นเมื่อ 24 ต.ค. 2566.
- ภิญโญ ทองมี. (2561). **รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางจริยธรรมเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. คุชชินีพนธ์พุทธศาสตร์คุชชินีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เลิศดาว กลิ่นศรีสุข. (2566). **ผู้บริหารยุคใหม่**. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts>. สืบค้นเมื่อ 24 ต.ค. 2566.
- Berghofer, D. & Schwartz, G. (2008). **Ethical leadership: Right relationships and the emotional bottom line the gold standard for success**. From <http://www.newparadigmjournal.com/Oct2008/ethicalleadership.htm>. Retrieved October 24, 2023.
- Brown, M. E. and L. K. Trevino. (2006). Ethical leadership: A review and future direction. **The Leadership Quarterly**. 17(6). 596-597.
- Brown, M. E., Trevino, L.K. & Harrison. (2006). Ethical leadership: A review and future directions. **The Leadership Quarterly**. 17. 595-616.
- Freeman, R. E. and L. Stewart. (2023). **Developing ethical leadership**. From http://www.darden.virginia.edu/corporate-ethisc/pdf/ethical_leadership.pdf Retrieved October 24, 2023.
- Heiskanen, E. (2009). **What makes a leader good**. From <http://www.feedbackcatalog.com/index.php/en/newsletter-july-2009/what-makes-a-leader-good>. Retrieved October 24, 2023.
- Josephson Institute of Ethics. (2009). **Ethical leadership outcomes student leader learning outcomes project**. From <http://silo.tamu.edu/rubrics>. Retrieved October 24, 2023.
- Kalshoven, K., Den Hartog, D. N. & De Hoogh. (2011). Ethical leadership at work questionnaire (ELW): Development and validation of a multidimensional measure. **The Leadership Quarterly**. 22(1). 51-69.
- Karaköse, T. (2007). High school teacher's perceptions towards principals 'ethical leadership in Turkey. **Asia Pacific Education Review**. 8(3). 464-477.